

Nález Ústavního soudu ze dne 14.02.1996, sp. zn. II. ÚS 156/95, ECLI:CZ:US:1996:ÚS.156.1995.1

Číslo: /1997

Právní věta:

Protože Ústavní soud je nejvyšším orgánem ochrany ústavnosti (srov. hlava čtvrtá; čl. 83; čl. 87 Ústavy), jsou obecné soudy *per analogiam* vázány právním názorem Ústavního soudu taktéž dle § 226 o.s.ř.

Soud: Ústavní soud

Datum rozhodnutí: 14.02.1996

Spisová značka: II. ÚS 156/95

Číslo rozhodnutí:

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Nález

Hesla: Ústavní soud ČR

Předpisy: 87/1991 Sb. 108/1945 Sb. 182/ 1993 Sb.

Druh:

Sbírkový text rozhodnutí:

Ve věci ústavní stížnosti B. W. proti rozsudku Městského soudu v Praze ze 14. 4. 1995, sp. zn. 18 Co 228/95, vydaném v právní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 3 pod sp. zn. 9 C 313/92, o povinnosti uzavřít dohodu o vydání nemovitosti, bylo rozhodnuto nálezem senátu II. Ústavního soudu ČR s tímto výrokem:

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 14. 4. 1995, sp. zn. 18 Co 228/95, se zrušuje.

Z odůvodnění:

Ústavní stížností se navrhovatelka domáhala zrušení rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 14. 4. 1995, sp. zn. 18 Co 228/95, potvrzujícího rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 15. 9. 1994, sp. zn. 9 C 313/92, kterými byl zamítnut návrh podle ustanovení § 3 odst. 2 písm. c) a e) zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, ve znění pozdějších předpisů, na uložení povinnosti uzavřít dohodu o vydání nemovitostí - domu čp. 814 v P. - Ž. se stavební parcelou, jež byly odňaty původním vlastníkům, z nichž každému patřila ideální 1/3, a to jejímu dědečkovi J. B. st., jejímu otci J. B. ml. a jejímu strýci H. B., na základě dekretu prezidenta republiky č. 108/1945 Sb., přestože pro aplikaci tohoto dekretu nebyly splněny zákonné podmínky.

Soud prvního stupně žalobu zamítl jednak s odůvodněním, že navrhovatelka podala výzvu k vydání pouze 1/6 nemovitostí, jejichž vlastníkem byl její otec, jednak z toho důvodu, že k odnětí nemovitostí došlo podle dekretu prezidenta republiky č. 108/1945 Sb., tj. mimo rozhodné období vymezené zákonem č. 87/1991 Sb.

Odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně potvrdil s tím, že byl dostatečným způsobem zjištěn a správně po právní stránce vyhodnocen skutkový stav, neboť vzhledem k tomu, že žalobkyně řádně v prekluzivní lhůtě uplatnila nárok pouze na spoluvlastnický podíl na nemovitostech svého otce, nebylo pro soudní řízení rozhodné, jakým způsobem přešly na stát spoluvlastnické podíly jejího dědečka a strýce. Přitom spoluvlastnický podíl na nemovitostech, patřící jejímu otci, byl konfiskován dekretem č. 108/1945 Sb., tedy přímo ze zákona dnem jeho účinnosti, tj. 30. 10. 1945. Výměr správního orgánu měl jen deklaratorní charakter, který vymezoval osobu vlastníka a konkrétní majetek podléhající konfiskaci. Tímto výměrem byl soud ve smyslu ustanovení § 135 odst. 2 o. s. ř. vázán a jeho správnost není proto oprávněn přezkoumávat.

V ústavní stížnosti navrhovatelka namítala, že rozhodnutím soudu došlo k porušení čl. 36 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, neboť v řízení podle zákona č. 87/1991 Sb. měl soud zkoumat zákonnost rozhodnutí správních orgánů o konfiskaci nemovitostí, protože se zcela jasně jednalo o akty politické perzekuce. Konkrétně stěžovatelka uvedla, že původní vlastníci nemovitostí byli za války pronásledováni pro svůj židovský původ a postoj k nacismu. Dědeček, otec i strýc stěžovatelky byli vězněni, jejímu otci nebyl povolen sňatek s její matkou, která byla „árijského původu“, a byla mu odepřena promoce. Proto, přestože její předci byli německé národnosti, nebyli po válce odsunuti, což také příslušným orgánům prokázali a správní orgány tento stav respektovaly. Teprve poté, co byli její otec a strýc rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 23. 4. 1948, sp. zn. Tk VI 2348/48, odsouzeni k nepodmíněným trestům odnětí svobody za pomoc k přechodu státních hranic, byla dodatečně vyslovena konfiskace celého majetku podle § 1 odst. 1 bod 2 dekretu č. 108/1945 Sb., neboť jiným způsobem nebylo možné v trestním řízení konfiskaci majetku zajistit. Dále navrhovatelka uvedla, že protože její dědeček nebyl trestním rozsudkem odsouzen, došlo ke zrušení konfiskace, týkající se jeho podílu. Konečně namítala, že rozhodnutí o konfiskaci, pokud jde o bratra jejího otce, nebylo řádně doručeno, ačkoli byl jeho pobyt správnímu orgánu znám, protože si v té době odpykával trest odnětí svobody.

Městský soud se ve vyjádření k ústavní stížnosti odvolal na odůvodnění rozsudku, který v této věci vydal, s tím, že na svých právních závěrech trvá a navrhuje pro případ, že stížnost nebude odmítnuta jako zjevně neopodstatněná, její zamítnutí.

Bytový podnik v P. přípisem ze dne 22. 8. 1995 sdělil, že se vzdává svého postavení vedlejšího účastníka řízení.

Ústavní soud již v řadě svých rozhodnutí konstatoval, že není běžnou třetí instancí v systému všeobecného soudnictví, že není vrcholem soustavy obecných soudů a ani není ve vztahu k těmto soudům soudem nadřízeným a za předpokladu, že tyto soudy postupovaly v souladu s principy, stanovenými v hlavě páté Listiny základních práv a svobod, není oprávněn do jejich rozhodovací činnosti zasahovat. Vzhledem k tomu, že navrhovatelka uplatnila námitky spočívající právě v porušení ustanovení hlavy páté Listiny základních práv a svobod, nezbylo než se věcí zabývat.

V této souvislosti Ústavní soud z připojeného spisu Obvodního soudu pro Prahu 3, sp. zn. 9 C 313/92, zjistil, že v řízení před obecnými soudy bylo vzato za prokázáno, že navrhovatelka není osobou oprávněnou k vydání věci podle zákona č. 87/1991 Sb., neboť k odnětí nemovitostí došlo mimo rozhodné období, na základě dekretu prezidenta republiky č. 108/1945 Sb., tj. přímo ze zákona dnem jeho účinnosti 30. 10. 1945, na čemž nic nemění, že rozhodnutí správních orgánů (výměry) byla vydána v rozhodném období, protože měla jen deklaratorní charakter, kterým se vymezovaly osoby

vlastníků a majetek podléhající konfiskaci, navíc je jimi soud podle § 135 odst. 2 o. s. ř. vázán. Kromě toho soudy dovodily, že vzhledem ke včas podané výzvě pouze ohledně majetku po zemřelém otci navrhovatelky je na místě se zabývat důvodem přechodu na stát z hlediska § 6 zákona č. 87/1991 Sb. právě u tohoto majetku, a nikoli u majetku po dědečkovi a strýci, kterého se domáhala v žalobě.

Také Ústavní soud se především musel vypořádat s otázkou, zda navrhovatelka uplatnila včas výzvu k podání věci podle § 5 odst. 1, 2 zákona č. 87/1991 Sb. v poměru ke všem bývalým podílovým spoluvlastníkům, tj. ke všem třem třetinám, či nikoli, neboť věcí, která má být vydána podle zákona č. 87/1991 Sb., je i spoluvlastnický podíl na věci (srov. stanovisko občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 7. 1993, [Cpjn 50/93](#), uveřejněné pod č. 34/1993, str. 252, Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, jakož i rozhodnutí uveřejněné pod č. 36/1992 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). V tomto směru pak z dokladů předložených navrhovatelkou, týkajících se korespondence s osobou povinnou, Ústavní soud zjistil, že navrhovatelka v prekluzivní lhůtě, upravené v § 5 odst. 2, ve spojení s § 35 zákona č. 87/1991 Sb., tj. do 30. 9. 1991, uplatnila výzvou, došlou povinné osobě na podatelnu dne 15. 4. 1991, nárok pouze na podíl po svém otci J. B. ml., rovnající se 1/6 domu čp. 814 v P. - Ž. Další přípis, kterým si již nárokuje navrhovatelka 2/3 téhož domu, je však až ze dne 4. 11. 1991, tj. po uplynutí zákonné prekluzivní lhůty, a totéž platí ohledně přípisu ze dne 1. 12. 1991, v němž se domáhá vydání celého domu. Lze tedy konstatovat, že nárok byl uplatněn včas, pouze pokud jde o podíl ve smyslu samostatné věci rovnající se 1/6 nemovitostí po otci navrhovatelky J. B. ml., a to mimo uvedené proto, že výzva je nejenom podmínkou vzniku nároku, ale současně i jeho konkretizací a dokonce i podkladem jeho vlastní realizace podle § 5 odst. 3 a 4 zákona č. 87/1991 Sb. Z důvodů shora uvedených se proto Ústavní soud v dalším zkoumání ústavní stížnosti navrhovatelky proti napadeným rozhodnutím zabýval pouze nárokem navrhovatelky na 1/6 nemovitostí, týkajících se podílu jejího otce, a dospěl k závěru, že nemůže obstát názor Městského soudu v Praze, v němž dovozuje, že navrhovatelka není osobou oprávněnou podle zákona č. 87/1991 Sb., neboť k odnětí nemovitostí došlo mimo rozhodné období na základě dekretu prezidenta republiky č. 108/1945 Sb. ke dni jeho účinnosti, tj. ke dni 30. 10. 1945, jestliže splnění podmínek podle ustanovení § 6 odst. 2 a § 2 odst. 1 písm. c) zákona č. 87/1991 Sb. může soud posuzovat právě tehdy, když správní orgán rozhodoval až po 25. 2. 1948 o tom, jsou-li splněny podmínky podle dekretu č. 108/1945 Sb., jak již bylo ostatně judikováno Ústavním soudem ČR v nálezech ze dne 22. 6. 1995, sp. zn. [IV. ÚS 56/94](#), ze dne 21. 8. 1995, sp. zn. [IV. ÚS 193/95](#), nebo ze dne 12. 10. 1995, sp. zn. [III. ÚS 39/95](#). Protože v dané věci byl majetek po otci navrhovatelky konfiskován výměrem bývalým Ústředním národním výborem hl. m. Prahy ze dne 25. 6. 1948, čj. 42-275-NS-48, který nabyl právní moci dne 31. 5. 1951, a protože navrhovatelka tvrdí, že její otec nesplňoval hmotněprávní podmínky podle § 1 odst. 1 bod 2 dekretu č. 108/1945 Sb., neboť byl za války perzekvován odmítnutím být na německé univerzitě promován titulem MUDr., neumožněním sňatku s osobou „árijského původu“, a dokonce i vězněním, takže se na něj vztahovala výjimka z konfiskace, a v dalším má z těchto důvodů za to, že šlo v případě výměru o akt politické perzekuce vyvolaný skutečností, že se její otec podílel na tehdy trestné činnosti poskytnutí pomoci k přechodu státních hranic, za což byl také rozsudkem krajského soudu v Praze ze dne 23. 4. 1948, sp. zn. Tk VI 2348/48, odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, bude nutno se věcí znovu zabývat, eventuálně s tím, že zjištěná nezákonnost správních aktů, spočívající v tom, že se na otce navrhovatelky měla vztahovat výjimka podle § 1 odst. 1 bod 2 dekretu č. 108/1945 Sb., musí být posouzena v tom smyslu, zda znamenala politickou perzekuci ve smyslu ustanovení § 6 odst. 2 a § 2 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb. Pokud se tedy soudy věcí v tomto smyslu nezabývaly, má Ústavní soud za to, že v řízení, které napadenému rozhodnutí předcházelo, nebyla právům navrhovatelky poskytnuta dostatečná ochrana v tom smyslu, že by bylo realizováno právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a splněna povinnost soudu postupovat stanoveným způsobem podle čl. 90 Ústavy ČR. Z těchto důvodů nezbylo Ústavnímu soudu než napadené rozhodnutí zrušit podle § 82 odst. 1, 2 písm. a) a odst. 3 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb.

Rozhodnutí Ústavního soudu je podle ustanovení čl. 89 odst. 2 Ústavy ČR závazné pro všechny orgány i osoby s tím, že za situace, kdy je Ústavní soud nejvyšším orgánem ochrany ústavnosti (srov. hlava čtvrtá, čl. 83, čl. 87 ústavy ČR), jsou obecné soudy *per analogiam* vázány právním názorem Ústavního soudu rovněž podle ustanovení § 226 občanského soudního řádu.

Tento náález byl uveřejněn ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu ČR ve svazku 5-1996, pod č. 9.